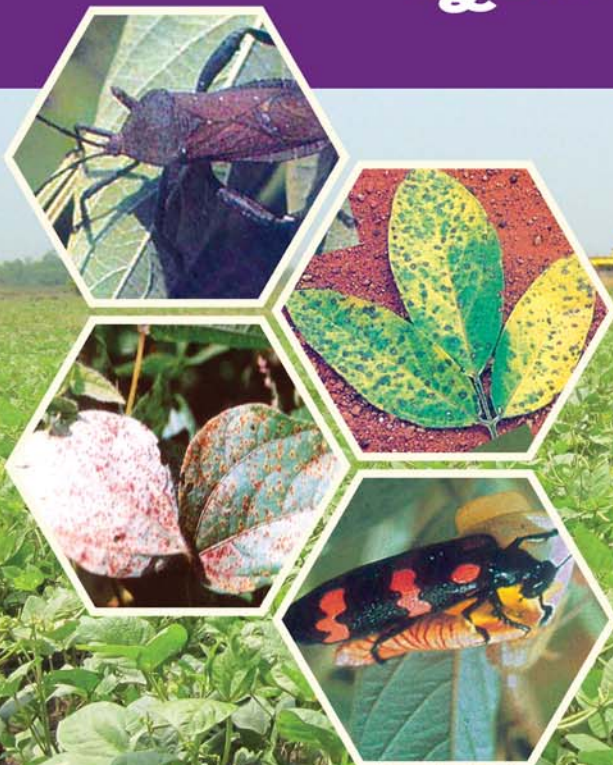

ଡାଲିଜାଡ଼ୀୟ ଫସଲର ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ ଓ ପୋକ

କୃଷି ଓ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ
ଓଡ଼ିଶା, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଡାଲିଜାତୀୟ ଫସଲର ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ ଓ ଯୋକ

ଡାଲି ଆମ ଖାଦ୍ୟର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ । ଡାଲି ଚାଷ ପାଇଁ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯାଉଛି । ଡାଲି ଫସଲ ମନୁଷ୍ୟ ଓ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁକୁ ପୁଷ୍ଟିସାର ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇବା ସହିତ ମାଟିର ଉର୍ବରତା ବୃଦ୍ଧି କରିଥାଏ । ତେଣୁ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଡାଲି ଚାଷ ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ଦିନକୁ ଦିନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ବର୍ଷକୁ ପ୍ରାୟ ୨୧ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ ବିଭିନ୍ନ କିସମର ଡାଲି ଜାତୀୟ ଫସଲ ଚାଷ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ସେଥିରୁ ପ୍ରାୟ ୧୧ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ଅମଳ ମିଳିଥାଏ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଡାଲି ଫସଲ ମଧ୍ୟରେ ମୁଗ ବିରି, ହରଡ଼, ବୁଟ, ମଟର, ଖେସାରୀ, ବରଗୁଡ଼ି, ସୋୟାବିନ୍ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଧାନ । ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୫୮୪ କି.ଗ୍ରା. ଡାଲି ଅମଳ ହେଉଥିବା ବେଳେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଏହାର ପରିମାଣ ମାତ୍ର ୫୨୦ କି.ଗ୍ରା. । ଡାଲି ଜାତୀୟ ଫସଲ ଚାଷରେ କୃଷକମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ବେଶାଯାଏ । ବିଶେଷ କରି ଫସଲ ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଉ ନ ଥିବାରୁ ଅମଳ ବହୁ ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ ପାଏ । ଯୋକ ରୋଗ ଆକ୍ରମଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୃଷକମାନେ ସତର୍କ ରହିବା ସହିତ ଏହାର ଯଥାଯଥ ପରିଚାଳନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କଲେ ଅନ୍ୟତମ ୨୦-୩୦% ଅମଳରେ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବ ।

ଏଠାରେ ବିଶେଷ କରି ମୁଗ/ବିରି ଓ ହରଡ଼ ଫସଲର ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ ଯୋକ ଓ ପରିଚାଳନା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଛି ।

ମୁଗ / ବିରି ଫସଲରେ ଦେଖାଯାଉଥିବା ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ ଯୋକ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା-

ମୁଖ୍ୟ ଯୋକ

କାଳିମୁଣ୍ଡିଯୋକ

ଜଉ ଯୋକ

ଉକୁଣିଆ ଯୋକ

ପତ୍ରତିଆଁ ଯୋକ

ଧଳାମାଛି

ଛଅଶା ଯୋକ

ସିଂବାଲୁଆ

ଛୁଇଁ ବିନ୍ଧା ଯୋକ

ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ

ପତ୍ରପୋଡ଼ା ରୋଗ

ପାଉଁଶିଆ ରୋଗ

ସାହେବୀ ରୋଗ

ମଞ୍ଜି ସଡ଼ା ଓ ତଳି ପତା ରୋଗ

କଳଙ୍କି ରୋଗ

ମୁଗ / ବିରି ଫସଲର ମୁଖ୍ୟ ପୋକ

୧) କାଳିମୁଣ୍ଡି ପୋକ

ଏହି ପୋକମାନେ ମୁଗ/ବିରି ଫସଲର ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତି ଘଟାନ୍ତି । ମା'ପୋକ ଗଛରେ କୋମଳ ପତ୍ର ଉପରେ ୫୦ ରୁ ୨୦୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଣ୍ଡା ଗୁଚ୍ଛ ଆକାରରେ ଦେଇ କେଶ ଦ୍ଵାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ କରି ରଖେ । ଅଣ୍ଡାଗୁଡ଼ିକ ୨ ରୁ ୮ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଫୁଟି ଏଥିରୁ କାଳିମୁଣ୍ଡିଆ ଶୂକମାନେ ବାହାରନ୍ତି । ଶୂକ ଅବସ୍ଥାରେ ୧୦-୩୦ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହି କୋଷାରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତି । ଏହାର ଶୂକଗୁଡ଼ିକ ରାତ୍ରିରେ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ କଣା କରି ଖାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଦିନବେଳେ ଏମାନେ ଗଛର ମୂଳରେ କିମ୍ବା କିଆରୀରେ ଥିବା ଫାଟ ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚିରହନ୍ତି । ଏମାନେ ବୟସ ବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦଳବଦ୍ଧ ଭାବେ ଫସଲକୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ଫସଲକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଷ୍ଟ କରି ଦିଅନ୍ତି ।

୨) ଜଉପୋକ

ଏହା ଏକ ଶୋଷକ ଜାତୀୟ ପୋକ । ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କୀଟ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧକମାନେ ଏକାଠି ମେଥା ମେଥା ହୋଇ ରହନ୍ତି ଏବଂ ପତ୍ର ତଳପାଖ ଫୁଲ ଓ ନରମ କାଣ୍ଡରୁ ରସ ଶୋଷି ଖାଆନ୍ତି । ଗଛ ଭଲଭାବେ ବଢ଼ି ନ ପାରି ରୁଗୁଡ଼ିଆ ହୋଇଯାଏ । ଗଛରେ ଏମାନଙ୍କ ମଳରେ ଏକ ପ୍ରକାର କଳା କବକ ମାଡ଼ିଯାଇ ଖାଦ୍ୟ ରନ୍ଧନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଫୁଲ ଝଡ଼ି ଯାଏ, ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଲୋଚାକୋଚା ହୁଏ ଓ ଗଛ ବଢ଼େ ନାହିଁ ।

୩) ଉକୁଶିଆ ପୋକ

ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଜାତିର ଉକୁଶିଆ ପୋକ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ଏମାନେ ବହୁଭକ୍ଷୀଜାତୀୟ, ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ଛୋଟ, ନରମ ଏବଂ ତେଣୁଗୁଡ଼ିକ ଝାଲେରାଯୁକ୍ତ । ମୋଡାପତ୍ର ଓ ଫୁଲ ମଧ୍ୟରେ ଲୁଚି ରହୁଥିବାରୁ ଏହା ସହଜରେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଅର୍ଦ୍ଧକ ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପୋକ ପତ୍ରକୁ କୋରି ରସ ଶୋଷଣ କରନ୍ତି । ପତ୍ରର ତଳ ପଟେ ଧଳାଦାଗମାନ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ କଅଁଳ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଲୋଚାକୋଚା ହୋଇଯାଏ । ଅତ୍ୟଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଆକ୍ରମଣ ହେଲେ ଭୂତାଣୁ ଜନିତ ଅଗ୍ରମୁକୁଳ ପୋଡ଼ା ରୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଗଛ ରୁଗୁଡ଼ିଆ ହୋଇଯାଏ ।

୫) ଧଳାମାଛି

ଏହା ପତ୍ର ଉପରେ ଚକ୍ଷୁର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣ୍ଡ ପଡ଼ିଥିବା ଭଳି ଦେଖାଯାଏ । ତାଳପତ୍ରକୁ ସାମାନ୍ୟ ହଳାଲ ଦେଲେ ଏମାନେ ଉଡ଼ିଯାଆନ୍ତି । ପ୍ରଥମେ ପତ୍ରର ତଳ ଭାଗରେ ଦେଖାଯାନ୍ତି । ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଗଲେ ଉପର ପତ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ଚାଲି ଆସନ୍ତି । ପତ୍ରରୁ ରସ ଶୋଷଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ପୋଡ଼ିଗଲା ଭଳି ଦେଖାଯାଏ । ଏମାନେ ସାହେବୀ ରୋଗର ବାହକ ।

୪) ପତ୍ରତିଆଁ ପୋକ

ପ୍ରାୟ ବୟସ୍କ ପୋକ ହଳଦିଆ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର, ପ୍ରାୟ ୩ ମି.ମି. ଲମ୍ବ, ଫିକା ସବୁଜ ଡେଶାୟୁକ୍ତ, ପଛପଟ ସାମାନ୍ୟ ଧୂସର ରଙ୍ଗ । ଏମାନେ ପତ୍ରର ତଳଭାଗରେ ବସନ୍ତି ଓ ପତ୍ରରୁ ରସ ଶୋଷି ନିଅନ୍ତି । କଅଁଳିଆ ଗଛର ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଶେତା ପଡ଼ିଯାଏ । ଏହି ପୋକ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଖାଗଲେ ପତ୍ରର ଧାର ହଳଦିଆ ପଡ଼ିଯାଏ ଓ କୁମଶଃ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ପୋଡ଼ିଗଲା ପରି ଦେଖାଯାଏ । କାଟ ଆକ୍ରମଣ ଯୋଗୁଁ ପତ୍ର ଅଗ୍ରଭାଗ ଧାରରେ 'V' ଆକାରର ହଳଦିଆ ଦାଗ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ପୋକ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ମଧୁଶିଶିର ସୃଷ୍ଟିହୋଇ ଗଛର ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

୬) ଛୁଇଁବିନ୍ଧା ପୋକ

ଏହି ପୋକର ଶୁକ ଅବସ୍ଥା ମୁଗ ଓ ବିରି ଫସଲର ପ୍ରଭୂତ କ୍ଷତି କରିଥାଏ । ଛୋଟ ଶୁକ ଗୁଡ଼ିକ ଗାଡ଼ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଓ ବଡ଼ଶୁକଗୁଡ଼ିକ ଫିକା ସବୁଜ ବାଦାମୀ ରଙ୍ଗର । ସଦ୍ୟଜନ୍ମିତ ଶୁକଗୁଡ଼ିକ ଦଳବଦ୍ଧ ଭାବରେ ପତ୍ରର ସବୁଜ ଅଂଶ କୋରି ଖାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଛୁଇଁକୁ ମଧ୍ୟ କଣା କରି ଖାଇଥାଆନ୍ତି । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ପୋକ ଏକୂଟିଆ ରାତିରେ ପତ୍ର ଓ ଛୁଇଁ ଖାଆନ୍ତି ଏବଂ ଦିନରେ ଗଛ ମୂଳରେ ମାଟିରେ ଲୁଚି ରହିଥାନ୍ତି । ଶୁକଗୁଡ଼ିକ ଖାଦ୍ୟ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଗୋଟିଏ କ୍ଷେତରୁ ଅନ୍ୟ କ୍ଷେତକୁ ଯାଇଥାନ୍ତି ।

୭) ଛଅଶା ପୋକ

ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କୀଟ ଏକ ଗାଡ଼ ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗର ସରଳ ପ୍ରଜାପତି ଏବଂ ଏହାର ଡେଣା ଗୁଡ଼ିକ ସରୁ ଓ ଲମ୍ବାଳିଆ । ଶୁକ ଦେଖିବାକୁ ଇଷତ୍ ହଳଦିଆ । ଏହାର ଲମ୍ବ ୬ସେ.ମି. ଓ ପ୍ରସ୍ଥ ୧ସେ.ମି. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଶରୀର ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ପିଠି ପଟରେ ଓ ମଳ ଦ୍ଵାର ନିକଟରେ ଗୋଟିଏ କଣ୍ଟାପରି ଶିଙ୍ଗ ଥାଏ । ଶୁକମାନେ ଗଛର ପତ୍ରକୁ ଅତି ଶିଘ୍ର ଖାଇ ପତ୍ରଶୂନ୍ୟ କରିଦିଅନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଆକାରର ଶୁକ ଦିନବେଳା କିଆରୀରେ ପତ୍ର ଖାଇ ଗଛମୂଳରେ ମଳତ୍ୟାଗ କରିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

୮) ସଁବାଲୁଆ

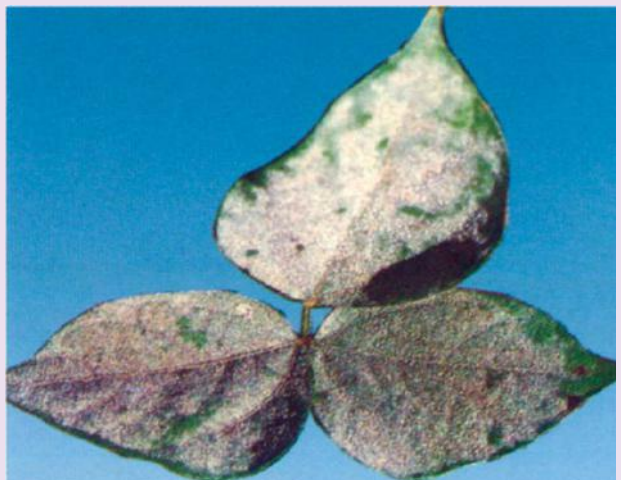
ଖରିଫ୍ ଋତୁରେ ଲାଲ ସଁବାଲୁଆ ଓ ରବି ଋତୁରେ ବିହାରୀ ସଁବାଲୁଆ ବେଳେବେଳେ ମୁଗ ବିରି ଫସଲକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଲାଲ ସଁବାଲୁଆର ପୂର୍ଣ୍ଣଙ୍ଗ ପ୍ରଜାପତି ଖୁବ୍ ସରଳ ଓ ଏହାର ଧଳା ତେଣାଗୁଡ଼ିକରେ କଳା ଚିହ୍ନ ଥାଏ । ବନ୍ଧ ଓ ଉଦର ଉଞ୍ଚଳ ଓ ଲାଲ ରଙ୍ଗର ହୋଇଥାଏ । ବିହାରୀ ସଁବାଲୁଆର ମସ୍ତକ ବନ୍ଧ ଓ ଶରୀରର ତଳପାଖ ଫିକା ହଳଦିଆ ଦେଖାଯାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ ଶୁକର ରଙ୍ଗ ନାରଙ୍ଗୀ । ଶୁକର ମୁଣ୍ଡ ଓ ପୁଚ୍ଛଭାଗ କଳା ଦେଖାଯାଏ । ସଁବାଲୁଆ ମୁଗବିରି ଫସଲକୁ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଖାଇଯାଇ ଗଛକୁ ପତ୍ର ଶୂନ୍ୟ କରିଦିଅନ୍ତି । ବିହାରୀ ସଁବାଲୁଆର ଶୁକମାନେ ପ୍ରଥମେ ଏକାଠି ହୋଇ ପତ୍ରର ସବୁଜ ଅଂଶ କୋରି ଖାଆନ୍ତି । ପରେ ଏମାନେ ଦଳବଦ୍ଧ ଭାବେ କିଆରୀରୁ କିଆରୀ ମାଡ଼ିଯାଇ ଗଛର ପତ୍ରକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଖାଇ ଲଣ୍ଡା କରିଦିଅନ୍ତି ।

ମୁଗ / ବିରି ଫସଲର ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ

୧) ପାଉଁଶିଆ ରୋଗ

ଏହି ରୋଗ “ଏରିସିଫେ ପଲିଗୋନି” ନାମକ କବକ ଦ୍ୱାରା ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ରୋଗ ହେଲେ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଧଳା ଓ ପାଉଁଶିଆ ରଙ୍ଗ ଦେଖାଯାଏ । ଅଧିକ ସଂକ୍ରମିତ ହେଲେ ଗଛର ପତ୍ର ଝଡ଼ିଯାଏ ଓ ଫଳ ବଢ଼ିପାରେ ନାହିଁ ।

୨) ପତ୍ରପୋଡ଼ା ରୋଗ

ଏହି ରୋଗ ଗଛର ଯେକୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ କଅଁଳ ଅଂଶକୁ ସଂକ୍ରମିତ କରିଥାଏ। କିନ୍ତୁ ପତ୍ର ଓ ଫଳକୁ ଏହା ବିଶେଷ ଭାବରେ ସଂକ୍ରମିତ କରିଥାଏ। ପତ୍ର ବା ଫଳରେ ଗୋଲାକାର କଳା, ସଙ୍କୁଚିତ, ନାଲି ବା କମଳା ଧାର ବିଶିଷ୍ଟ ଦାଗ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ସଂକ୍ରମିତ ହେଲେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ଅଂଶ ଶୁଖି ଝଡ଼ି ପଡ଼େ।

୩) ସାହେବୀ ରୋଗ

ଏହା ଏକ ଭୂତାଣୁ ଜନିତ ରୋଗ। ଏହି ରୋଗ ପ୍ରଥମେ କଅଁଳ ପତ୍ରରେ ହଳଦିଆ ଦାଗ ଆକାରରେ ଦେଖାଯାଇଥାଏ। କ୍ରମେ କ୍ରମେ ହଳଦିଆ ଅଂଶ ବଢ଼ି ପରିଶେଷରେ କେତେକ କଅଁଳିଆ ଅଂଶ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ହଳଦିଆ ହୋଇଥାଏ। ରୁଗ୍ଣ ଗଛଗୁଡ଼ିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ ବଢ଼ି କମ୍ ସଂଖ୍ୟକ ଫୁଲ ଓ ଫଳ ଧାରଣ କରେ। ଫଳଗୁଡ଼ିକ ଛୋଟ ହୋଇଥାଏ ଓ ପ୍ରାୟତଃ ଅପରିପକ୍ୱ ରହେ। ଯଦି ଫଳରେ ମଞ୍ଜି ହୁଏ, ମଞ୍ଜିଗୁଡ଼ିକ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଛୋଟ ହୋଇଥାଏ। ଆକ୍ରାନ୍ତ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଶୁଖିଯାଏ। ଧଳାମାଛି ଏହି ରୋଗର ବାହକ।

୪) ମଞ୍ଜିସଡ଼ା ଓ ତଳିପର ରୋଗ

ଏହି ରୋଗ ସାଧାରଣତଃ ବର୍ଷାଦିନେ ମାଟିରେ ଅଧିକ ଜଳାୟତ୍ନ ଥିବାବେଳେ ଦେଖାଯାଏ । ରୋଗର କବକ ବିହନବାହୀ ଅଟନ୍ତି । ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ବିହନରୁ ଗଜା ବାହାରେ ନାହିଁ ଓ ବିହନ ସହିତ ଏହାର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ମୃତ୍ତିକାରେ ମଧ୍ୟ କବକ ଜାଲ ଦେଖାଯାଏ । ଗଜା ହେବା ପରେ ତଳିଗୁଡ଼ିକ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ଫିକା ପଡ଼ିଯାଇ ରୁଗୁଡ଼ିଆ ହୋଇଯାଏ । ଲମ୍ବାଳିଆ ପାଣିପତା ଓ ବାଦାମୀ ବର୍ଣ୍ଣର ଦାଗ ଥିବା ଯୋଗୁଁ କାଣ୍ଡର ଆକ୍ରାନ୍ତ ଅଂଶଟି ଶୁଖି ସରୁ ହୋଇଯାଏ । ରୋଗଣା ଗଛ ଏହି ଠାରୁ ନଳ୍ ପଡ଼େ ଓ ତିନି ଚାରି ଦିନରେ ଶୁଖି ମରିଯାଏ ।

୫) କଳଙ୍କି ରୋଗ

ପ୍ରଥମେ ପୁରୁଣା ପତ୍ର ଉପରେ ନାଲି ମିଶା ବାଦାମୀ ରଙ୍ଗର କଳଙ୍କି ଦାଗ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ଦାଗଗୁଡ଼ିକ ଗୋଲାକାର ଓ ମଧ୍ୟମ ଆକାରର ହୋଇଥାଏ । କ୍ରମଶଃ ପତ୍ର ଫଳକର ବହୁ ଭାଗ କଳଙ୍କି ଦାଗ ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇଯାଏ । ଦାଗ ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ କଳଙ୍କି ରେଣୁପୁଞ୍ଜ ରହିଥାଏ । ଆକ୍ରାନ୍ତ ପତ୍ର ହଳଦିଆ ପଡ଼ିଯାଇ ଗଛରୁ ଝଡ଼ି ପଡ଼େ

ଓ ଅତ୍ୟଧିକ ଆକ୍ରାନ୍ତ ଗଛ ଅମଳ ପୂର୍ବରୁ ଶୁଖି ଯାଏ ଏବଂ ଏଥିରେ ଛୁଇଁ ଧରେନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଗଛରେ ପତ୍ରଚିତା ରୋଗ ସହିତ କଳଙ୍କି ରୋଗ ମଧ୍ୟ ମିଶିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ହରଡ଼ ଫସଲର ମୁଖ୍ୟ ପୋକ

୧) ଛୁଇଁବିନ୍ଧା ପୋକ

ହେଲିକୋଭର୍ମା ସମେତ ଏ ପ୍ରକାରରୁ ଅଧିକ ପୋକ ହରଡ଼ ଫସଲର ଛୁଇଁକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଥାଆନ୍ତି । ହେଲିକୋଭର୍ମା ହରଡ଼ ଫସଲର ବିଶେଷ କ୍ଷତି କରିଥାଏ । ଏହାର ମାଲପୋକ ସାଧାରଣତଃ ପତ୍ରର ଉପରିଭାଗ, ଫୁଲ, ଫଳ ଓ କାଣ୍ଡରେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଧଳା ଅଣ୍ଡା ଦେଇଥାଏ । ଅଣ୍ଡାରୁ ବାହାରିଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର

ଶୁକ ପ୍ରଥମେ ଗଛର ସବୁଜ ଅଂଶ କୋରି ଖାଇଥାଏ । ଶୁକ ଶାଖା ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ବଡ଼ ଶିରାଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ି ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶକୁ ଖାଇଦେଇଥାଏ । ଫଳରୁ ବହୁଥିବା ମାଞ୍ଜିକୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଖାଇଦିଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣବର୍ଦ୍ଧିତ ଶୁକ ଦେଖିବାକୁ ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ଯଥା- ହଳଦିଆ, ସବୁଜ, ଈଷତ, ନାଲି, କମଳା, ମାଟିଆ ଓ କଳା । ଏହାର ଶରୀରର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଧଳା ଓ କଳା ଗାରମାନ ଥାଏ । ଶୁକ ମାଟିତଳେ କିମ୍ବା ଗଛର ଶୁଖିଲା ପତ୍ରରେ କୋଷା ଅବସ୍ଥା ସମାପ୍ତ କରେ । ଏହି ପୋକର ଆକ୍ରମଣ ଯୋଗୁ ବେଳେ ବେଳେ ୭୦ ରୁ ୯୦ ଶତାଂଶ ଯାଏ ଛୁଇଁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ମଧ୍ୟମ ଅବଧିର ହରଡ଼ କିସମ ଏ ପୋକ ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଭାବେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

୨) ଉକୁଣିଆ ପୋକ

ଏମାନେ କଅଁଳିଆ ଅଗ ପତ୍ର ଓ ଫୁଲକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଥାନ୍ତି । ଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ଶୁଖି ଝଡ଼ି ଯାଏ । ଆକ୍ରାନ୍ତ ଅଗପତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ କଳା ପଡ଼ିଯାଏ ।

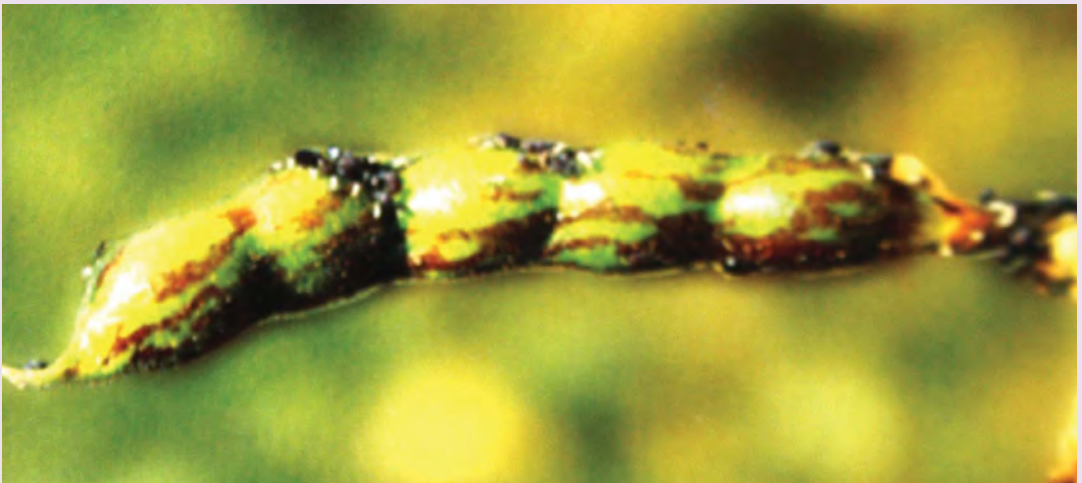
୩) ଛୁଇଁ ଶୋଷକ ପୋକ

“କ୍ରାଭିଗ୍ରା ଲାଗିବୋସା” ଓ “ରିପଟୋରଟସ ପେଡେଫ୍ରିସ” ନାମକ ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ଶୋଷକ ପୋକ ହରଡ଼ ଫସଲକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଥାନ୍ତି । ଏମାନେ ଫଳ ଉପରେ ବା କଅଁଳିଆ ଅଂଶରେ ମେଞ୍ଚାରେ ଧାଡ଼ି କରି ଅଣ୍ଡା ଦେଇଥାନ୍ତି । ଅଣ୍ଡାରୁ ବାହାରୁଥିବା ଅର୍ଭକ କେବଳ କଅଁଳ ଛୁଇଁ ମଞ୍ଜିରୁ ରସ ଶୋଷି ଖାଆନ୍ତି । ଫଳରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ଛୁଇଁର ମଞ୍ଜି ଲୋଚା କୋଚା ହୋଇ ଶୁଖିଯାଏ । ତାହା ଖାଦ୍ୟ ଅନୁପଯୋଗୀ ହେବା ସହିତ ସେଥିରୁ ଗଛ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଛୋଟ ଓ ବଡ଼ପୋକ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଫଳ ଉପରେ ଲାଗି ରହି ରସ ଶୋଷି ଖାଆନ୍ତି ।

୪) ଜଉ ପୋକ

ବେଳେ ବେଳେ ଅନୁକୂଳ ପାଗ ରହିଲେ ଫୁଲ କଅଁଳିଆ ଫଳ, ଅଗପତ୍ର ଇତ୍ୟାଦିରେ ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ କଳା ରଙ୍ଗର ଜଉପୋକ ମେଞ୍ଚ ମେଞ୍ଚ ହୋଇ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଏମାନେ ସେହିସବୁ ସ୍ଥାନରୁ ପ୍ରଚୁର ରସ ଶୋଷି ନିଅନ୍ତି ଓ ସେଗୁଡ଼ିକ ଶୁଖିଯାଏ । ଆକ୍ରାନ୍ତ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମୋଡ଼ି ହୋଇଯାଏ । ଅଧିକ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ଗଛ ଝାଉଁଳି ମରିଯାଏ ।

୫) କାଟି ପୋକ

ଏହି ପୋକର ଉଭୟ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଓ ଛୁଆ ପୋକ ସାଧାରଣତଃ କାଣ୍ଡରୁ ରସ ଶୋଷଣ କରି ଖାଇଥାନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ପତ୍ରରୁ ମଧ୍ୟ ରସ ଶୋଷଣ କରିବା ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ପୋକମାନେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ମେଣ୍ଡା ମେଣ୍ଡା ହୋଇ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଛୁଆ ପୋକ ଗୁଡ଼ିକ ଗତିଶୀଳ କିନ୍ତୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପୋକ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥିର ରହି ରସ ଶୋଷଣ କରିଥାଏ ।

୬) ଶୋଷକ ଗାଈ

ଏମାନେ ଶୋଷକ ପୋକ । ଫଳ ଧରିବା ସମୟରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଏହି ପୋକର ମୁଣ୍ଡରେ ଗାଈ ଶିଙ୍ଗ ଭଳି ଦୁଇଟି ଶିଙ୍ଗ ଥାଏ । ଏହି ପୋକର ଅର୍ଦ୍ଧକ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କୀଟ ଫଳରୁ ଓ ଅଗ ଡାଳରୁ ରସ ଶୋଷି ଖାଇଥାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଳ ଉପରେ ଏକପ୍ରକାରର କଳା ଫିମ୍ବି ମାଡ଼ି ଯାଏ । ଫଳରେ ଗଛର ଅଗ କଳା ଦେଖାଯାଏ ।

୭) ପତ୍ରଛନ୍ଦା ପୋକ

ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କୀଟଟି କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ବାଦାମୀ ରଙ୍ଗର । ଏହା କଅଁଳିଆ ପତ୍ର ଉପରେ ଅଣ୍ଟା ଦେଇଥାଏ । ଶୁଦ୍ଧ ନିଜ ଲାଳରେ ତିଆରି ସୂତା ସାହାଯ୍ୟରେ ପତ୍ରକୁ ମୋଡ଼ି ବା ଦୁଇ ତିନୋଟି ପତ୍ରକୁ ଏକାଠି ଛନ୍ଦି ତାହା ମଧ୍ୟରେ ରହି ନରମ ତନ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ ଖାଇଯାଏ । ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠି ଛନ୍ଦିଦେବା ଫଳରେ ଓ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ପୋକ ଖାଇବା ଫଳରେ ମୁଖ୍ୟ ଶାଖା ଗୁଡ଼ିକ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ଗଛର ବୃଦ୍ଧି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ଏହା ଚାରା ଗଛରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଗଛରେ ଫୁଲ ଫଳ ଧରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆକ୍ରମଣ କରିଥାଏ । ଫଳନ୍ତି ଅବସ୍ଥାରେ ଶୁଦ୍ଧ ଫୁଲ, କଢ଼ ଓ କଅଁଳ ଫଳକୁ ବାନ୍ଧି ଖାଇଥାଏ ।

୮) ଛୁଇଁ ମାଛି

ମେଲାନାଗ୍ରୋମାଇଜା ଅବରୁସା ନାମକ ଛୁଇଁ ମାଛିଟି ଦେଖିବାକୁ ଅତି ଛୋଟ ଓ କଳାରଙ୍ଗର । ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ଠାରୁ ଜାନୁୟାରୀ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ହରଡ଼ ଫସଲକୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରି ନଷ୍ଟ କରିଥାଏ । ମାଆ ମାଛି କଅଁଳ ଫଳର ଚୋପା କଣା କରି ତା ମଧ୍ୟରେ ଅଣ୍ଟା ଦିଏ ଓ ସେଥିରୁ ଶୁଳ୍କ ବାହାରି କେବଳ ମଞ୍ଜିକୁ ଖାଇ ନଷ୍ଟ କରେ । ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଶୁଳ୍କ ଛୁଇଁ ମଧ୍ୟରେ କିନ୍ତୁ ମଞ୍ଜି ବାହାରେ କୋଷା ବାନ୍ଧେ । ଆକ୍ରାନ୍ତ ଛୁଇଁ ଉପରେ କଣା ଦିଶେ ଓ ଖୋଲି ଦେଲେ ତା ଭିତରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ମଞ୍ଜି ସହ ପୋକର ନାଲି କୋଷା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହାର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଅଧିକ ଓ ପ୍ରାୟ ୬୦ ଶତାଂଶ ଛୁଇଁ ଏ ପୋକ ଦ୍ଵାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

୯) ବାଘୁଆ ପୋକ

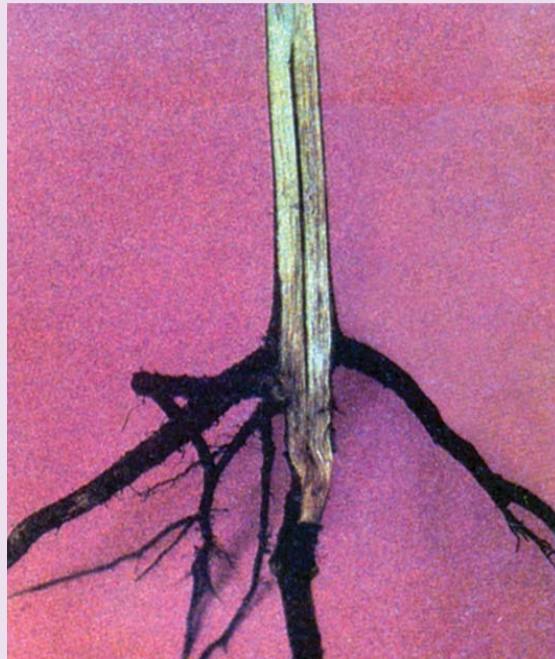
ଏହାକୁ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ବିଲ୍‌ଷର ପୋକ ମଧ୍ୟ କହନ୍ତି । ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପୋକଟିର ଦେହ କଠିନ ଓ କଳା ରଙ୍ଗର । ଏହାର ଡେଣା ଉପରେ କଳା ଓ ନାଲି ରଙ୍ଗର ପଟିଥାଏ । ପୋକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଅବସ୍ଥାରେ ଫସଲର ଫୁଲ ଓ କଢ଼ ଖାଇଦେବା ଫଳରେ ସେଥିରୁ ଆଉ ଛୁଇଁ ହୁଏ ନାହିଁ ଓ ଅମଳ ହ୍ରାସ ଘଟିଥାଏ । ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହାର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଅଧିକ ଓ ଫୁଲ ହେବା ସମୟତକ ଏହା ଫସଲର ବିଶେଷ କ୍ଷତି କରିଥାଏ ।

ହରଡ଼ ଫସଲର ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ

୧) ଝାଉଁଳା ରୋଗ

ହରଡ଼ ଫସଲର ଏହା ଏକ ମୁଖ୍ୟ ରୋଗ ଏବଂ ଏହା ମୃତ୍ତିକାବାହୀ ଫିଙ୍ଗି ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ । ଗଛ ମୂଳରୁ ଉପରକୁ ପାଚଳ ରଙ୍ଗର ଚିହ୍ନ ଦେଖାଯିବା ରୋଗର ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଗଛ ୪ ରୁ ୬ ସପ୍ତାହ ହେବା ବେଳକୁ ପାଣ୍ଡୁରା ପଡ଼ିଯାଇ ଧିରେ ଧିରେ ଝାଉଁଳି ଶେଷରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଝାଉଁଳି ଯାଏ । ଛୁଇଁ ଓ ଫୁଲ ଅବସ୍ଥାରେ ରୋଗ ଆକ୍ରମଣ ଅଧିକ ହୋଇ କିଆରୀରେ ମଳାକୁ ମଳା ଗଛ ଝାଉଁଳି ମରିଯାଏ । ଗଛର ତଳ ଭାଗରେ ଥିବା ଶାଖାର ପତ୍ର ହଳଦିଆ ପଡ଼ିଯାଏ ଓ ଶୁଖି ଯାଏ ।

୨) ପତ୍ରଚିତା ରୋଗ

ଆର୍ଦ୍ର ଓ ଅଧିକ ଉତ୍ତାପ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ହରଡ଼ ଫସଲର ଏହି ରୋଗ ବିଶେଷ ଭାବେ ଦେଖାଯାଏ । ପ୍ରଥମେ ୧.୨ମି.ମି. ବ୍ୟାସ ବିଶିଷ୍ଟ ବାଦାମୀ ଓ ପାଣ୍ଡୁରା ଚିହ୍ନ ଗଛର ତଳ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଦେଖାଯାଏ । ଏହା ପରେ ଏହି ପାଣ୍ଡୁରା ଚିହ୍ନ କୋଣାକାର ଦେଖାଯାଏ ଓ ପରସ୍ପର ମିଶି ବଡ଼ ବଡ଼ ଚିହ୍ନରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ଏହି ଚିହ୍ନର ଧାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଓ ହଳଦିଆ ଦେଖାଯାଏ ଓ ଏହା ଯାଦୁରା ପଡ଼ିଯାଏ । ଆକ୍ରାନ୍ତ ପତ୍ର ଅବେଳରେ ଗଛରୁ ଝଡ଼ିପଡ଼େ ।

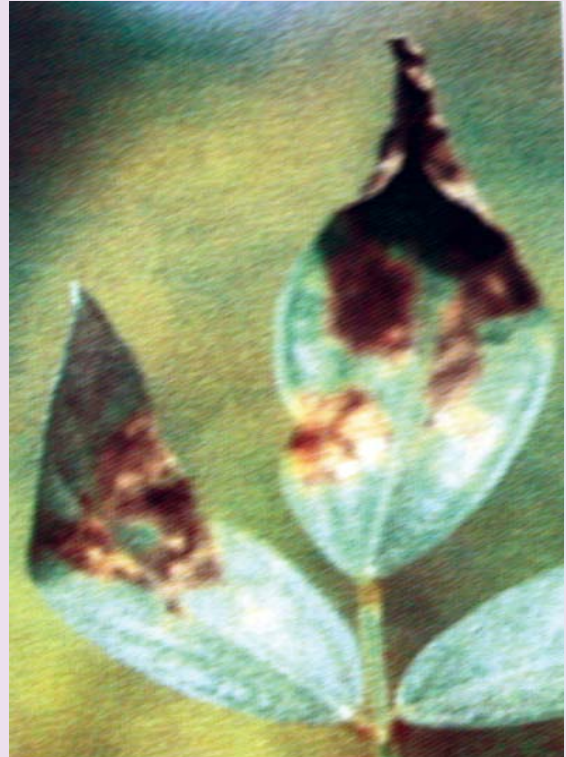

୩) ପତ୍ରପୋଡ଼ା ରୋଗ

ଫସଲରେ ସର୍ବଦା ଜଳ ଜମି ରହିଲେ ଏହି ରୋଗ ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ରୋଗ ଉଭୟ ଖାଲୁଆ ଜମିର ଖାଲୁଆ ଅଂଶରେ ପତ୍ର ଓ କାଣ୍ଡକୁ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରଥମେ ପତ୍ରଉପରେ ଅନିୟମିତ ପୋଡ଼ା ଦାଗ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ ଧୀରେ ଧୀରେ ପତ୍ର ପୋଡ଼ିଯାଏ । ମାଟି ଉପରକୁ ଥିବା କାଣ୍ଡରେ ଧୂସର ରଙ୍ଗର ବଡ଼ ବଡ଼ ପୋଡ଼ା ଦାଗ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ କାଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ଅମଳ ହେବା ପରେ ଗଛର ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ମୂଳି ଓ ଡାଳପତ୍ର ଅଳିଆରେ କବକ ବଞ୍ଚି ରହି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଫସଲକୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରେ । ସଅଳ କିସମରେ ଏହି ରୋଗର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଅଧିକ ।

୪) ବନ୍ଧ୍ୟା ରୋଗ

ଏହା ଏକ ଭୂତାଣୁ ଜନିତ ରୋଗ । ଏହା ଅଷ୍ଟପଦୀ ଦ୍ୱାରା ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ପବନ ବହୁଥିବା ଦିଗରେ ଏହି ରୋଗ ଦେଖାଯାଏ । ଆକ୍ରାନ୍ତ ଗଛ ଭଲ ବଢ଼ି ନପାରି ରୁଗୁଡ଼ିଆ ପଡ଼ିଯାଏ । ପତ୍ର ଫିକା ସବୁଜ ହୁଏ । ଗଛ ଗୁଚ୍ଛ ଆକାର ଧାରଣ କରେ । ଏଥିରେ ଫୁଲ ଓ ଛୁଇଁ ଆସେ ନାହିଁ । ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ଗଛର ପତ୍ର ଉପରେ ଫିକା ବା ଗାଢ଼ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଛିଟ ସବୁ ଦେଖାଯାଏ ।

ଅନୁମୋଦିତ ରାସାୟନିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ (ପୋକ)

ପୋକର ନାମ	ରାସାୟନିକ ଜୀବନାଶକ	ମାତ୍ରା (ହେକ୍ଟର ପିଛା)
ଛୁଇଁ ବିଷା / ସିବାଲୁଆ / ଛଅଣ ପୋକ / ପତ୍ରଛନ୍ଦା ପୋକ / ବାଘୁଆ ପୋକ	ଫେନ୍‌ଥୋଏଟ୍ ୫୦ ଇ.ସି.	୧ ଲିଟର
	କ୍ଲୋରାଣ୍ଟାନିଲିପ୍ରୋଲ୍ ୧୮.୫ ଏସ୍.ସି.	୧୫୦ ମି.ଲି.
	ଇଥୋକ୍ୱାକାର୍ବ ୧୪.୫ ଏସ୍.ସି.	୪୦୦ ମି.ଲି.
	ଏମାମେକ୍ଟିନ୍ ବେନ୍‌ଜିଏଟ୍ ୫ ଏସ୍.ଜି.	୨୦୦ ଗ୍ରାମ୍
	ନୋଭାଲ୍ୟୁରନ୍ ୧୦ ଇ.ସି.	୫୦୦ ମି.ଲି.
	ଥାୟୋଡିକାର୍ବ ୭୫ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୭୫୦ ଗ୍ରାମ୍
	ବେନ୍‌ଫୁରାକାର୍ବ ୪୦ ଇ.ସି.	୨.୫ ଲିଟର
ଛୁଇଁ ଶୋଷକ / ଉକୁଣୀଆ /ଜଉ / କାତି ପୋକ / ଶୋଷକ ଗାଈ / ଛୁଇଁମାଛି	ଡାଇମେଥୋଏଟ୍ ୩୦ ଇ.ସି.	୧୨୫୦ ମି.ଲି.
	ଫୋରେଟ୍ ୧୦ ଜି.	୨୫ କି.ଗ୍ରା.
	ମିଥାଇଲ୍ ଅକ୍ସିଡ଼ିଫେଟ୍ ୨୫ ଇ.ସି.	୧ ଲିଟର
	ଆସିଟାମିପ୍ରିଡ୍ ୨୦ ଇ.ସି.	୧୦୦ ଗ୍ରାମ୍
କାଳିମୁଣ୍ଡି ପୋକ	କ୍ଲୋରୋପାଲ୍ରିଫସ୍ ୫୦ + ସାଇପରମେଥ୍ରିନ୍ ୫ ଇ.ସି.	୧ ଲିଟର
	ଟ୍ରାଇଆଜୋଫସ୍ ୪୦ ଇ.ସି.	୭୫୦ ମି.ଲି.
	କ୍ଲୋରୋପାଲ୍ରିଫସ୍ ୨୦ ଇ.ସି.	୧ ଲିଟର
	ଏମାମେକ୍ଟିନ୍ ବେନ୍‌ଜିଏଟ୍ ୫ ଏସ୍.ଜି.	୨୦୦ ଗ୍ରାମ୍
	କ୍ଲୋରୋପାଲ୍ରିଫସ୍ ୧୦ ଜି.	୨୫ କି.ଗ୍ରା.
	ଇମିଡାକ୍ଲୋପ୍ରିଡ୍ ୧୭.୮ ଏସ୍.ଏଲ୍.	୧୨୫ ମି.ଲି.

ଅନୁମୋଦିତ ଜୈବ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ (ପୋକ)

ପୋକର ନାମ	ଜୈବ କୀଟନାଶକ	ମାତ୍ରା (ହେକ୍ଟର ପିଛା)
ଛୁଇଁବିଷା ପୋକ	ବ୍ୟାସିଲସ୍ ଥ୍ରିରିଜିଏନ୍‌ସିସ୍ (କୁର୍ଷାକି)	୧ କି.ଗ୍ରା.
	ନ୍ୟୁକ୍ଲିଅର ପଲି ଭୂତାଣୁ (ଏଚ.ଏ.) ୨% ଏ.ଏସ୍.	୫୦୦ ମି.ଲି.
	ଆଜାଡେରାକ୍ଟିନ୍ ୦.୦୨% ଇ.ସି.	୨.୫ ଲିଟର
କାଳିମୁଣ୍ଡି ପୋକ	ନ୍ୟୁକ୍ଲିଅର ପଲି ଭୂତାଣୁ(ଏସ.ଏଲ୍.) ୦.୫% ଏ.ଏସ୍.	୧.୫ ଲିଟର

ଅନୁମୋଦିତ ରାସାୟନିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ (ରୋଗ)

ରୋଗର ନାମ	ରାସାୟନିକ ଜୀବନାଶକ	ମାତ୍ରା (ହେକ୍ଟର ପିଛା)
ଝାଉଁଳା ରୋଗ	ମେଟାଲାଇଲ୍ ୮ ଡବ୍ଲୁ.ପି. + ମାଙ୍କୋଜେବ୍ ୬୪ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୧୨୫୦ ଗ୍ରାମ୍
	ଥାଇଫେନେଟ୍ ମିଥାଇଲ୍ ୭୦ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୧୪୦୦ ଗ୍ରାମ୍
ପତ୍ରଚିତା ରୋଗ/ ପତ୍ରପୋଡ଼ା ରୋଗ	ମାଙ୍କୋଜେବ୍ ୭୫ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୧.୫ କି.ଗ୍ରା.
	ଥାଇଫେନେଟ୍ ମିଥାଇଲ୍ ୭୦ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୧୪୦୦ ଗ୍ରାମ୍
	କାର୍ବେଣ୍ଡାଜିମ୍ ୫୦ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୩୫୦ ଗ୍ରାମ୍
ପାଉଁଶିଆ ରୋଗ	ବେନୋମିଲ୍ ୫୦ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୨୦୦ ଗ୍ରାମ୍
	କାର୍ବେଣ୍ଡାଜିମ୍ ୫୦ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୩୫୦ ଗ୍ରାମ୍
	ପେନ୍‌କୋନାଜୋଲ୍ ୧୦ ଇ.ସି.	୨୫୦ ମି.ଲି.
	ଡିନୋକାୟ୍ ୪୮ ଇ.ସି.	୩୦୦ ଗ୍ରାମ୍
କଳଙ୍କି ରୋଗ	ପ୍ରୋପିକୋନାଜଲ୍ ୨୫ ଇ.ସି.	୫୦୦ ମି.ଲି.
	ଟ୍ରାଇଡେମର୍ଫ୍ ୨୫ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୧୨୫ ଗ୍ରାମ୍
ବନ୍ଧ୍ୟା ରୋଗ	ଡାଇକୋଫଲ୍ ୧୮.୫ ଇ.ସି.	୧.୫ ଲିଟର
	ଡାଇମେଥୋଏଟ୍ ୩୦ ଇ.ସି.	୧ ଲିଟର
ମଞ୍ଜି ସତ୍ତା ଓ ଚାରା ପତା ରୋଗ	ମାଙ୍କୋଜେବ୍ ୭୫ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୧.୫ କି.ଗ୍ରା.
	ପ୍ରୋପିକୋନାଜଲ୍ ୨୫ ଇ.ସି.	୫୦୦ ମି.ଲି.
	କାର୍ବେଣ୍ଡାଜିମ୍ ୫୦ ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୩୫୦ ଗ୍ରାମ୍
ସାହେବୀ ରୋଗ	ବୁପ୍ରୋପ୍ରେଜିନ୍ ୨୫ ଏସ୍.ସି.	୬୦୦ ମି.ଲି.
	ଡାଇମେଥୋଏଟ୍ ୩୦ ଇ.ସି.	୧ ଲିଟର
	ଅକ୍ସିଡିମେଟନ୍ ମିଥାଇଲ୍ ୨୫ ଇ.ସି.	୧ ଲିଟର
	ଇମିଡାକ୍ଲୋପ୍ରିଡ୍ ୧୭.୮ ଏସ୍.ଏଲ୍.	୧୨୫ ମି.ଲି.

ଅନୁମୋଦିତ ଜୈବ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ (ରୋଗ)

ରୋଗର ନାମ	ଜୈବ କବକନାଶକ	ମାତ୍ରା (ହେକ୍ଟର ପିଛା)
ଝାଉଁଳା ରୋଗ	ଟ୍ରାଇକୋଡର୍ମା ଭିରିଡି ୧% ଡବ୍ଲୁ.ପି.	୨.୫ କି.ଗ୍ରା.

ବିଭିନ୍ନ କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀର
ବିକ୍ରିବଟା ପାଇଁ ୦୨୭୪-୨୫୧୫୧୫୧
ଓ କିଣିବା ପାଇଁ ୦୨୭୪-୨୫୩୫୩୫୩
ନମ୍ବରକୁ ଫୋନ୍ କରନ୍ତୁ ।

ଫସଲରେ ରୋଗ ପୋକ ଲାଗିଲେ
ପରାମର୍ଶ ପାଇଁ ୦୨୭୪-୨୫୩୦୨୫୩
ନମ୍ବରକୁ ଫୋନ୍ କରନ୍ତୁ ।

ସୁଯୋଗ ଆଣିଛି ଇ-ସର୍ବେକ୍ଷଣ
ଚାଷୀଭାଇ ରୋଗ ପୋକଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି
ବେଳ ଆଉଟୁ ଦୁଅ ସାବଧାନ
ରୋଗ ପୋକର କର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ।
କୃଷକଙ୍କ ଉନ୍ନତି - ଦେଶର ପ୍ରଗତି

